

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ISSN 2523-4536

**НАУКОВІ ПРАЦІ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**

**SCIENTIFIC WORKS
OF INTERREGIONAL ACADEMY
OF PERSONNEL MANAGEMENT
ECONOMIC SCIENCES**

Випуск 1 (77), 2025

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Редакційна колегія

Датій О. І., д-р екон. наук, проф., Міжрегіональна Академія управління персоналом – **Головний редактор**

Бутенко Н. В., д-р екон. наук, проф., Київський національний університет імені Тараса Шевченка – **заступник Головного редактора**

Андрющенко К. А., д-р екон. наук, проф., Державний університет інфраструктури та технологій

Антоненко І. Я., д-р екон. наук, проф., Національний університет харчових технологій

Бердар М. М., д-р екон. наук, проф., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Бойченко Е. Б., д-р екон. наук, проф., Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Бондаренко В. М., д-р екон. наук, проф., Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Борецька Н. П., д-р екон. наук, проф., Київський національний університет технологій та дизайну

Вербівська Л. В., канд. екон. наук, доц., Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Габчак Н. Ф., канд. геогр. наук, доц., Ужгородський національний університет

Галаченко О. О., д-р екон. наук, проф., Вінницький інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом

Ганжуренко І. В., д-р екон. наук, проф., Міжрегіональна Академія управління персоналом

Горбач Л. М., канд. екон. наук, доц., Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського Міжрегіональної Академії управління персоналом

Грановська В. Г., д-р екон. наук, доц., Херсонський державний аграрно-економічний університет

Дугар Т. С., канд. екон. наук, доц., Полтавський державний аграрний університет

Дячков Д. В., д-р екон. наук, доц., Полтавський державний аграрний університет

Жиленко К. М., д-р екон. наук, доц., Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Заяць О. І., д-р екон. наук, доц., Ужгородський національний університет

Зибарева О. В., д-р екон. наук, проф., Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Капеліста І. М., канд. наук з держ. упр., Міжрегіональна Академія управління персоналом

Карпенко А. В., д-р екон. наук, доц., Національний університет «Запорізька політехніка»

Крутько М. А., канд. екон. наук, доц., Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Курмаєв П. Ю., д-р екон. наук, проф., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Машіка Г. В., д-р геогр. наук, доц., Ужгородський національний університет

Могилевська О. Ю., д-р екон. наук, доц., Київський міжнародний університет

Моторин Р. М., д-р екон. наук, проф., Київський національний торговельно-економічний університет

Негода Ю. В., д-р екон. наук, доц., Національний університет біоресурсів і природокористування України

Нестерчук І. К., канд. геогр. наук, доц., Поліський національний університет

Підвальна О. Г., канд. екон. наук, доц., Вінницький національний аграрний університет

Плаксієнко В. Я., д-р екон. наук, проф., Полтавський державний аграрний університет

Пристемський О. С., д-р екон. наук, доц., Херсонський державний аграрно-економічний університет

Самойлик Ю. В., д-р екон. наук, проф., Полтавський державний аграрний університет

Сьомич М. І., д-р екон. наук, проф., Полтавський державний аграрний університет

Удовенко І. О., канд. екон. наук, доц., Уманський національний університет садівництва

Утенкова К. О., д-р екон. наук, доц., Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва

Фірсова С. Г., канд. екон. наук, доц., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Цимбал Л. І., д-р екон. наук, проф., Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Шоробура І. М., д-р пед. наук, проф., Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Яцишина І. В., д-р екон. наук, проф., Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка

Malgorzata Okręglika, dr. hab., prof. PCz, Czestochowa University of Technology (Poland)

Wioletta Wereda, PhD, Military University of Technology (Poland)

«Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки» включено до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (категорія «Б») на підставі Наказу МОН України від 29 червня 2020 року № 735 (додаток 4)

Спеціальності: 051 – Економіка; 071 – Облік і оподаткування; 072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок; 073 – Менеджмент; 075 – Маркетинг; 076 – Підприємництво та торгівля; 241 – Готельно-ресторанна справа; 242 – Туризм; 292 – Міжнародні економічні відносини.

Затверджено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол від 26.03.2025 р. № 3)

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:

Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1173 від 11.04.2024 року

Ідентифікатор медіа: R30-03893

DOI: 10.32689/2523-4536

Наукові праці МАУП. Економічні науки. 2025. Вип. 1 (77). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2025. 170 с.

Публікуються статті науковців, які досліджують актуальні проблеми розвитку економіки. Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, кого цікавить розвиток економічної науки в Україні.

© Оформлення «Видавничий дім «Гельветика», 2025

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА

Братусь Г.А., Карбовська Л.О., Мазур Ю.В. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	7
Зеленін Ю.М. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЇ.....	15
Калініченко Л.Л., Розгон Ю.В., Мельник Л.Г., Ярош О.М., Завдов'єва Ю.М. ФРІЛАНС В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ	20
Литвиненко С.М., Кубатко О.В., Вороненко В.І., Михайлов О.О., Борисенко О.В. ОЦІНЮВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ВПЛИВУ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ПРОЦЕСИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	29
Скляренко М.Г. ЧИННИКИ РИНКОВОЇ РІВНОВАГИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ДОБРОБУТ.....	37
Стефанишин О.Б. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПРАКТИЦІ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	45
Турло Н.П., Літвін О.Г. ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ В ОПЛАТІ ПРАЦІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	51

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Макурін А.А., Максимов С.П., Сотніков В.А. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТА ОБРОБКА ОБЛІКОВИХ ДАНИХ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	61
Скиба Г.І., Каліна І.І., Миронюк О.В. РОЗВИТОК КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОСНОВ ФІНАНСОВОГО ЗВІТУВАННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	67

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

Богун В.С. ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ.....	73
Деревко Ю.О. ОБҐРУНТУВАННЯ РИЗИКІВ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ.....	81

МЕНЕДЖМЕНТ

Вакуленко В.Л., Лю Юнтао, Сметан Д.С. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ.....	88
---	----

Голубовський Р.І.

СТРАТЕГІЇ ЗРОСТАННЯ РИНКУ АУДІОКНИГ В УКРАЇНІ:

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ.....95

Kulinich Tetiana

FLEXIBLE REGRESSION EQUATION ALGORITHMS

IN FORECASTING CHANGES IN THE HIX-LINDHAL INDEX.....103

Мартиненко В.І.

РОЛЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У ФОРМУВАННІ

СУЧАСНИХ HR-ПІДХОДІВ В ІТ-КОМПАНІЯХ.....109

Чайка Т.Ю.

СУТНІСТЬ І ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ

REVENUE-МЕНЕДЖМЕНТУ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ.....115

Чернявський І.Ю.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ КОНТУРІВ ЗОН ОБМЕЖЕНЬ ТА РЕЗЕРВІВ РОЗВИТКУ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ122

МАРКЕТИНГ**Дацій О.І., Бабінін Д.М., Здольник В.В.**

АНАЛІЗ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ

ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ МАРКЕТИНГУ ТЕРИТОРІЙ.....128

Карбовська Л.О., Скрипцов С.В.

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В УПРАВЛІННІ ВІДХОДАМИ

В БУДІВЕЛЬНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....135

Пороскун С.С.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ СУЧАСНОЇ МАРКЕТИНГОВОЇ

КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ МІСТ142

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА**Дробаха Д.А.**

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ.....149

Жук Ю.І., Лемега Н.М., Манько А.М.

ТРЕНДОВІ ІННОВАЦІЙНІ КОКТЕЙЛІ

ЯК СПОСІБ ПРОМОЦІЇ БАРНИХ ЗАКЛАДІВ МІСТА КИЄВА.....156

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ**Дуран В.І.**

ФРАГМЕНТАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....163

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/77-10>
УДК 330

Богун В.С.

здобувач третього рівня вищої освіти,
Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4587-0819>

Bohun Viacheslav

Third-Level Higher Education Applicant (Ph.D. Degree Applicant),
Private Joint-Stock Company "Higher education institution
"Interregional Academy of Personnel Management"

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

FINANCIAL MECHANISMS TO STIMULATE INVESTMENT IN THE RECOVERY OF THE UKRAINIAN ECONOMY AFTER THE WAR

У статті аналізуються ключові фінансові механізми стимулювання інвестицій в економіку України в умовах післявоєнного відновлення. Основна увага приділяється створенню умов для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, що сприятиме відбудові інфраструктури, модернізації промислових об'єктів і підвищенню економічної стійкості України. Автори розглядають широкий спектр фінансових інструментів, включно з державними гарантіями, пільговим оподаткуванням, страхуванням інвестицій від воєнних ризиків, а також партнерськими проектами з міжнародними фінансовими установами, які є критично важливими для залучення капіталу в умовах підвищених ризиків. В контексті постійної економічної нестабільності, спричиненої військовими діями, дослідження акцентує на адаптації економіки до нових викликів, зокрема через розробку інноваційних фінансових механізмів, які сприяють захисту інвесторів та зменшенню їхніх ризиків. Додатково розглядається вплив міжнародної фінансової підтримки, зокрема співпраці України зі Світовим банком, Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ) та іншими організаціями, які надають значні ресурси на програми відновлення. У статті досліджується й правова база для стимулювання інвестицій, зокрема Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями», який надає інвесторам податкові пільги, митні преференції та відшкодування витрат на інфраструктуру за умови створення певної кількості робочих місць і обсягу капіталовкладень. Також акцентується на важливості розвитку індустріальних парків і спеціальних економічних зон як осередків економічного зростання, де зосереджені інвестиції для підтримки ключових галузей і стимулювання експорту. Проаналізовано також бар'єри для інвесторів, такі як нестабільність безпеки, високий рівень корупції, недостатня кількість страхових інструментів для покриття воєнних ризиків і нерозвинутість фінансових інструментів. У статті пропонуються варіанти подолання цих перешкод шляхом створення державних програм страхування, зміцнення антикорупційної політики та розширення партнерства з міжнародними фінансовими організаціями. Загалом стаття надає ґрунтовний огляд фінансових механізмів стимулювання інвестицій, що можуть бути використані для відновлення економіки України, та надає рекомендації для подальших дій з боку уряду для створення привабливого інвестиційного клімату. Розглядаються екологічні виклики, підвищення ефективності використання ресурсів, роль аграрного сектору як інвестиційно привабливого і стабільного елемента української економіки, а також плани відновлення економіки у післявоєнний період. Стратегія стабілізації забезпечення структурних реформ, значних інвестицій, покращення інвестиційного клімату та інфраструктурних проектів. Україна має значні інвестиційні потреби для відбудови після війни, і для залучення капіталу планує реалізувати нові фінансові механізми, такі як державні гарантії, підтримка та інфраструктура, спеціальні економічні зони і програми міжнародної допомоги, включно з ініціативами ЄС та Світового банку.

Ключові слова: стимулювання економіки, інвестиції, післявоєнна відбудова, фінансові ресурси, залучення інвестицій, аграрний сектор, державні гарантії.

The article analyzes the key financial mechanisms for stimulating investment in Ukraine's economy in the context of post-war recovery. The main focus is on creating conditions for attracting domestic and foreign investment, which will help rebuild infrastructure, modernize industrial facilities and increase Ukraine's economic sustainability. The authors examine a wide range of financial instruments, including government guarantees, preferential taxation, investment insurance against war risks, and partnership projects with international financial institutions, which are critical to attracting capital in a high-risk environment. In the context of the ongoing economic instability caused by the hostilities, the study emphasizes the adaptation of the economy to new challenges, in particular through the development of innovative financial mechanisms that help protect investors and reduce their risks. In addition, the impact of international financial support, in particular Ukraine's cooperation with the World Bank, the International Monetary Fund (hereinafter – the IMF) and other organizations that provide significant resources for recovery programs, is considered. The article also examines the legal framework for stimulating investment, in particular the Law of Ukraine “On State Support of Investment Projects with Significant Investments”, which provides investors with tax benefits, customs preferences and reimbursement of infrastructure costs, provided that a certain number of jobs and capital investments are created. The author also emphasizes the importance of developing industrial parks and special economic zones as centers of economic growth, where investments are concentrated to support key industries and stimulate exports. The article also analyzes barriers to investors, such as security instability, high levels of corruption, insufficient insurance instruments to cover military risks, and underdeveloped financial instruments. The article suggests options for overcoming these obstacles by creating state insurance programs, strengthening anti-corruption policies, and expanding partnerships with international financial organizations. In general, the article provides a thorough overview of financial mechanisms for stimulating investment that can be used to restore Ukraine's economy and provides recommendations for further actions by the government to create an attractive investment climate. It also addresses environmental challenges, improving resource efficiency, the role of the agricultural sector as an attractive and stable element of the Ukrainian economy, and plans for economic recovery in the post-war period. The Stabilization Strategy provides for structural reforms, significant investments, improvement of the investment climate and infrastructure projects. Ukraine has significant investment needs to rebuild after the war, and plans to implement new financial mechanisms to attract capital, such as government guarantees, support and infrastructure, special economic zones and international assistance programs, including EU and World Bank initiatives.

Keywords: economic stimulation, investment, post-war reconstruction, financial resources, investment attraction, agricultural sector, state guarantees.

Постановка проблеми. В умовах трансформації України, зокрема в контексті євроінтеграційних прагнень, виникає необхідність впровадження європейських стандартів управління. Такі стандарти лише не забезпечують підвищення ефективності та прозорості управлінських процесів, але й сприяють інтеграції країни в глобальну економіку. Однак реалізація даних стандартів стикається з низкою перешкод.

По-перше, одним із головних бар'єрів є яскраво виражена нормативно-правова база, яка регулює процес впровадження європейських стандартів. Українські підприємства та організації не мають достатньої підготовки та досвіду, що ускладнює адаптацію до нових вимог.

По-друге, українська культура управління, що характеризується традиційними підходами та певними стереотипами, може стати суттєвою перешкодою для змін. Крім того, іншими факторами є політична нестабільність та економічні виклики, з якими стикається країна. У світі цих викликів важливо не лише ідентифікувати проблеми, а й перспективи впровадження європейських стандартів управління в Україні. також, необхідно проаналізувати, як адаптація до цих стандартів може позитивно вплинути на конкурентоспроможність українських підприємств, сприяти підвищенню їхньої ефективності та залученню іноземних інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даній темі присвячено багато праць, зокрема,

К. Бондар у своїй статті аналізує потенціал України для розвитку імпаکت-інвестування – інвестицій, які не тільки приносять фінансовий вихід, але й мають соціальний та екологічний вплив. підкреслюючи його потенціал та потребу для сталого розвитку країни. Вона акцентує увагу на важливості правових реформ і міжнародної підтримки для залучення інвесторів, зацікавлених у соціально значущих об'єктах. Голова ЕУАМ Р. Холмбо детально описує нещодавні антикорупційні зусилля України, підкреслюючи їх значення на шляху до членства в ЄС, описує перебіг Міжнародної конференції 2023 року з питань державної антикорупційної політики, яка зібрала експертів для вирішення законодавчих викликів та сприяння практичним реформам. Науковці Ю. Швець і В. Шайтанова досліджують функцію спеціальних економічних зон (далі – СЕЗ) у стимулюванні інвестицій, обговорюють виклики та майбутні перспективи СЕЗ, а також аналізують їхню роль у залученні іноземного капіталу, сприянні регіональному розвитку та визначенні правових чи економічних перешкод в Україні. Науковці О. Гриневич, М. Бланко Канто та М. Хіменес Гарсія досліджують вплив війни на економічну та екологічну кризу в Україні. Стаття Ю. Свириденко підкреслює важливість інтеграції економічних і екологічних аспектів для відновлення країни.

Мета статті – проаналізувати фінансові основні інструменти та механізми, які можуть

бути використані для залучення інвестицій у відновлення економіки України після війни та ідентифікувати основні ризики та бар'єри для залучення іноземних інвестицій.

Виклад основного матеріалу. Післявоєнне відновлення економіки України потребує суттєвих фінансових ресурсів та ефективних механізмів для залучення інвестицій. Через значні втрати в промисловості, інфраструктурі та інших ключових галузях економіки Україна потребує як внутрішніх, так і зовнішніх фінансових впливів для стимулювання економічного зростання, відбудови та модернізації. В умовах нестабільності, викликаній військовими діями, фінансові механізми, такі як державні гарантії, пільгове оподаткування, інноваційні програми страхування воєнних ризиків, а також партнерські проекти з міжнародними фінансовими установами є ключовими інструментами для залучення інвесторів.

Протягом 2022–2024 років Україна проходить через низку економічних і політичних криз, кожна з яких значно впливає на економічний розвиток країни. Аналіз досліджень О. Гриневич, М. Бланко Канто та М. Хіменеса Гарсії дозволив виділити наступні чинники, що спричинили кризу та інфляцію:

– *повномасштабне вторгнення росії в Україну*: військові дії призвели до руйнування інфраструктури, знищення промислових об'єктів, зростання дефіциту бюджету та різкої девальвації гривні. Зниження інвестицій, скорочення виробництва, блокада портів і перебої в постачанні енергоресурсів спричинили значне падіння ВВП та зростання безробіття. Водночас, попри виклики, Україна адаптується до нових умов, зокрема через зміцнення аграрного сектору та міжнародну фінансову допомогу, що сприяє стабілізації та відновленню;

– *аграрний сектор*: стикається з численними викликами через війну та невизначеність, пов'язану із зерновою угодою. Україна, будучи одним із провідних експортерів аграрної продукції, втримала значну частину економічного потенціалу завдяки великим врожам та високим світовим цінам на продовольство. Однак, обмеження морських перевезень, які є основними шляхами експорту зерна, створили серйозні проблеми для реалізації продукції на міжнародних ринках. Така ситуація обмежує можливості збільшення валютних надходжень, незважаючи на глобальний попит на українське зерно. Додаткові витрати, пов'язані з альтернативними логістичними маршрутами (залізниця, автомобільний транспорт), та різке зростання цін на паливо і добрива значно знизили прибутковість

аграрного сектору. Виробники змушені адаптуватися до нових умов, що включають збільшення витрат на безпеку, страхування ризиків та підтримку інфраструктури. Ці фактори, в поєднанні з нестабільністю, спричиненою війною, ставлять під загрозу не лише поточні доходи, але й можливості для розвитку галузі в майбутньому;

– *зростання витрат на оборону*: значна частина бюджету спрямовується на військові потреби, що зменшує інвестиції в інші сфери економіки;

– *емісія грошей та збільшення державного боргу*: Національний банк змушений був частково емісувати гривню для покриття витрат держави. Хоча міжнародні партнери надають підтримку, значна частина цієї допомоги йде на поточні витрати, а не на розвиток;

– *екологічні виклики та сталий розвиток*: крім економічних факторів, для сталого розвитку українська економіка потребує переходу до екологічної оптимізації та покращення ефективності використання ресурсів, щоб зменшити залежність від сировинних секторів і зробити економіку стійкішою до зовнішніх криз. Екологізація економіки, а також підтримка міжнародних екологічних ініціатив, можуть стати основою для стабільного економічного зростання [6].

Таким чином, Україна потребує стабільної економічної політики та структурних реформ, щоб подолати негативні наслідки криз і зміцнити свою економіку.

Незважаючи на складні умови для бізнесу в Україні, аграрний сектор залишається інвестиційно привабливим завдяки конкурентоспроможним цінам. Через виклики військової агресії, зростання вартості палива, насіння, добрив та втрати через фізичне знищення обладнання, ціни на більшість активів суттєво знизилися. Однак, замість погіршення, багато агрокомпаній активно вдосконалюють процеси та впроваджують сучасні технології, що збільшує їхній потенціал для зростання.

Інвестори можуть зацікавитися акціями агрохолдингів, інвестиційними фондами або іншими агрокомпаніями через їхню доступну вартість і високий потенціал прибутковості. Національний банк України прогнозує, що зменшення ризиків безпеки, відновлення портів, збільшення врожаїв, поступове відновлення виробничих потужностей та зростання внутрішнього попиту сприятимуть економічному відновленню у 2024–2025 роках. За цих умов аграрний сектор знову може стати головним генератором ВВП країни, як і до війни.

Б. Далишин та міжнародні експерти оцінюють обсяг інвестицій, необхідний для повного

відновлення української економіки, у суму близько \$411 мільярдів. Така значна цифра обумовлена не лише відновленням пошкодженої інфраструктури та підприємств, але й модернізацією економічної структури для довготривалої стійкості та зростання. Лише на найважливіші проєкти у 2023 році, як-от критичні інфраструктурні ремонти, потрібно було близько \$14,1 млрд, з яких приблизно \$3,3 млрд виділено з державного бюджету, а решту передбачалося залучити за допомогою міжнародних донорів і приватних інвесторів [7].

Завдяки дослідженням, проведеним спільно з міжнародними партнерами, такими як Світовий банк та Програма розвитку ООН (далі – UNDP), визначено стратегічні напрямки та механізми для залучення інвестицій, включно з інноваційними моделями фінансування, що можуть забезпечити сталість економічного відновлення. Науковці акцентують на тому, що такі інвестиції мають стимулювати не лише короткочасне відновлення, але й сприяти довгостроковому економічному розвитку країни [8].

К. Бондар, науковий співробітник Проєкту процвітання та розвитку Центру стратегічних і міжнародних досліджень у Вашингтоні та міжнародні експерти підкреслюють декілька основних перешкод для залучення інвестицій в економіку країни. Однією з найбільших проблем є нестабільна безпекова ситуація через війну, що збільшує ризики для потенційних інвесторів. Брак відповідного страхового покриття для воєнних ризиків також обмежує залучення іноземного капіталу, адже великі страхові компанії, такі як Munich Re і Swiss Re, припинили працювати в регіоні. Локальні ж страховики не мають достатніх фінансових ресурсів для покриття інвестиційних потреб українського ринку [3].

Також ключовим фактором залишається проблема корупції, яка заважає створенню сприятливого інвестиційного клімату. Проте Україна активізувала зусилля у цій сфері, зокрема завдяки співпраці з ЄС у створенні Національної антикорупційної стратегії та вдосконаленні законодавчої бази. Необхідність підвищення прозорості та ефективності державного управління, а також боротьби з корупцією, вважається ключовим аспектом для успіху інвестиційних ініціатив, зазначає Голова КМЄС в Україні Рольф Холмбо [4].

Інші бар'єри включають недостатньо розвинуті фінансові інструменти для залучення капіталу та юридичні перепони для впровадження сучасних моделей інвестування, таких як «впливові інвестиції». Для покращення ситуації пропонуються рішення, зокрема,

впровадження механізмів державного страхування, партнерства з приватним сектором та гармонізація законодавства з європейськими стандартами.

Серед існуючих фінансових механізмів стимулювання інвестицій в Україні виділяються державні програми та підтримка міжнародних організацій. Зокрема, важливим аспектом є Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» № 1116-IX від 17.12.2020 року (далі – Закон), який визначає правові й фінансові засади для підтримки великих інвестиційних проєктів. Згідно з ним, держава надає спеціальні пільги інвесторам, якщо їхній проєкт відповідає певним критеріям, а також пропонує компенсацію витрат на інфраструктуру та підключення до інженерних мереж. Зокрема, інвестиційний проєкт має створити не менше 80 нових робочих місць із зарплатою, що на 15% перевищує середній рівень у регіоні, а також включати вкладення понад 20 млн євро протягом п'яти років. Закон розроблений для підтримки масштабних проєктів, вартість яких перевищує 20 мільйонів євро, та передбачає індивідуальні інвестиційні договори між державою і інвестором, що забезпечать надійні умови для інвестиційного середовища в країні [1].

Для таких проєктів держава може надавати різні форми підтримки, включаючи звільнення від податків, пільгове надання земельних ділянок та підтримку інфраструктури. Основною метою закону є стимулювання економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності України через залучення іноземних інвестицій, зокрема в промисловість, транспорт, науку, освіту та інші пріоритетні галузі економіки.

К. Перес, прес офіцер Департаменту комунікацій МВФ, зазначає, що 14 травня 2024 року Рада ЄС фінально затвердила план відновлення України, що відкриває доступ до фінансування на суму понад 50 млрд євро у межах програми Ukraine Facility [5]. Одним із ключових компонентів є інвестиційний інструмент під назвою Ukraine Investment Framework (далі – UIF), розроблений для мобілізації приватних та державних інвестицій через міжнародні фінансові організації (далі – МФО) та агентства розвитку. UIF передбачає створення системи гарантій для інвесторів, фінансування проєктів і технічну допомогу, що зменшує ризики та робить інвестування в Україні більш привабливим [9].

UIF містить кілька фінансових механізмів. По-перше, через гарантії на 7,8 млрд євро, МФО зможуть активніше фінансувати проєкти в Україні, оскільки фінансові ризики

частково покриватиме ЄС. Це дозволяє збільшити доступні кошти для інвестування в 2–4 рази на кожен євро, вкладений як гарантія. Додатково UIF передбачає змішане продуктивне фінансування та гранти на суму 1,5 млрд євро, що зменшить вартість кредитів для українського бізнесу та забезпечить технічну допомогу підприємствам під час підготовки проєктів. Для підтримки малого і середнього бізнесу 15% коштів UIF спрямовуються на малі та середні підприємства, а 20% від загального обсягу програми виділяється на «зелені» проєкти [9].

Очікується, що перший етап UIF, який стартує 2024 року, залучить близько 1–1,5 млрд євро для вже існуючих проєктів. Відбір МФО та банків-партнерів, а також розподіл коштів за секторами буде визначено на Ukraine Recovery Conference. Уряд також планує розширювати проєкти та залучати нові МФО, аби забезпечити подальше фінансування економічного відновлення країни.

Програма розвитку ООН та UkraineInvest активно сприяють економічному відновленню України через стимулювання інноваційних інвестицій і сталого розвитку. Їхні заходи зосередились на кількох ключових напрямках:

– залучення інноваційних інвестицій: UNDP допомагає впроваджувати сучасні технології та методи, підтримуючи економічне зростання, що враховує екологічну сталість. Вони розробляють програми для підвищення конкурентоспроможності українських

підприємств та їхньої інтеграції у світовий ринок, зокрема через підтримку «зелених» інновацій та стартапів;

– технічна допомога від міжнародних організацій: Ю. Свириденко зазначає, що міжнародні партнери, як-от UNDP, надають Україні технічну підтримку для покращення бізнес-клімату. Це включає створення сприятливих умов для інвесторів, реформування регуляторних процесів та підвищення прозорості економічного середовища. UNDP, зокрема, має проєкти, спрямовані на підтримку малих і середніх підприємств у відбудові після руйнувань, завданих війною [9];

– створення робочих місць: UNDP і UkraineInvest фокусуються на залученні інвестицій у галузі, що створюють нові робочі місця. Вони співпрацюють з урядом для підтримки локального бізнесу й залучення іноземних інвесторів, які готові працювати у важливих для країни сферах: від аграрного сектору до відновлюваної енергетики.

Такі ініціативи, як Програма відновлення економіки, також ставлять акцент на залученні інвестицій у відновлювані галузі після руйнувань, що сприятиме швидкому відновленню та довготривалому розвитку України [9].

Сьогодні в Україні існує кілька державних програм для підтримки інвесторів та бізнесу, які спрямовані на стимулювання економіки в умовах кризи та післявоєнної відбудови, які мають низку переваг та недоліків.

Таблиця 1

Переваги та недоліки діючих державних програм стимулювання інвестицій

Програма	Цільова аудиторія	Основні умови	Переваги	Недоліки
Доступні кредити 5–7–9%	Малий та середній бізнес	Пільгові ставки, рефінансування, компенсація відсотків, кредитування	Доступність, гнучкість у використанні коштів, підтримка бізнесу, переміщеного з зони бойових дій	Можливі обмеження за видами діяльності підприємств, необхідність кредиту
Грантова програма «Власна справа»	Мікро- та малий бізнес	Гранти до 250 тис. грн на розвиток бізнесу	Безповоротна фінансова допомога, відсутність необхідності повернення коштів	Обмежений розмір гранту, конкуренція, недостатньо для великих інвестиційних проєктів
Програма підтримки проєктів із значними інвестиціями	Великі інвестори (інвестиції від 20 млн євро)	Податкові та митні пільги, часткове компенсація на інфраструктуру, персональний менеджер	Привабливі умови для великих інвесторів, стимулювання масштабних проєктів	Зосереджена на великих інвесторах, може не залучати малий та середній бізнес
Індустріальні парки	Підприємства певних галузей	Податкові пільги, розвиток інфраструктури	Створення кластерів, розвиток спеціалізованих галузей, зниження виробничих витрат	Обмежені можливості для малих підприємств, залежність від спеціалізації парку

Джерело: складено автором за [10]

Кожна з розглянутих програм має свої переваги та недоліки і спрямована на вирішення певних завдань. Для ефективного відновлення економіки України необхідно комплексне застосування різних фінансових інструментів, що враховуватиме специфіку різних секторів економіки та регіонів країни.

В контексті відновлення України після війни, набуває особливої уваги створення спеціальних економічних зон. Спеціальні економічні зони (далі – СЕЗ) являють собою потужний інструмент для стимулювання економічного розвитку окремих регіонів та залучення інвестицій [2].

У 2005 році українська влада скасувала більшість пільг для СЕЗ, оскільки почали виникати зловживання з податковими привілеями, і очікуваний економічний ефект виявився нижчим за передбачуваний. На сьогодні в Україні відсутні активні спеціальні економічні зони з податковими пільгами, хоча розглядалося питання про їхнє відновлення для стимулювання інвестицій на Донбасі, особливо після війни [11].

Спеціальні економічні зони наразі є ефективним та перспективним інструментом для відновлення економіки України після війни з ряду причин, виділимо основні:

- *створення сприятливого інвестиційного клімату*: СЕЗ пропонують інвесторам ряд пільг, таких як податкові канікули, спрощена митна процедура, доступ до інфраструктури тощо. Це робить інвестиції в такі зони більш привабливими;

- *концентрація інвестицій*: СЕЗ дозволяють зосередити інвестиції в певних регіонах, що потребують найбільшого розвитку. Це сприяє швидшому відновленню економіки та створенню нових робочих місць;

- *розвиток спеціалізації*: СЕЗ можуть бути орієнтовані на розвиток певних галузей промисловості, що дозволяє створювати кластери та підвищувати конкурентоспроможність української продукції на світовому ринку;

- *трансфер технологій*: залучення іноземних інвесторів до СЕЗ сприяє трансферу нових технологій в українську економіку;

- *стимулювання експорту*: СЕЗ можуть стати платформами для виробництва продукції на експорт, що сприяє збільшенню валютних надходжень до країни.

Відновлення спеціальних економічних зон є одним з ключових інструментів для відновлення економіки України після війни. Вони дозволяють залучати інвестиції, створювати нові робочі місця, розвивати промисловість та підвищувати конкурентоспроможність української економіки на світовому ринку.

Висновки. Аналіз проведеного дослідження дозволяє дійти висновків, що післявоєнна відбудова України є складним і багатограним процесом, який потребує значних інвестицій та ефективних механізмів їх залучення. Історичні та політичні чинники суттєво вплинули на стан української економіки та її здатність до відновлення. Війна Росії проти України завдала значних збитків економіці, руйнуючи інфраструктуру, знижуючи виробничі потужності та створюючи нестабільність. Аграрний сектор виявився одним із найбільш стійких секторів економіки, проте він також зазнав значних втрат. Міжнародна фінансова допомога є критично важливою для відновлення України, але вона має бути спрямована на довгострокові трансформації. Тому впровадження європейських стандартів управління є необхідною умовою для успішної відбудови та подальшого розвитку України. Існуючі фінансові механізми мають як переваги, так і недоліки, і їх ефективність залежить від конкретних умов. Спеціальні економічні зони можуть стати потужним інструментом для залучення інвестицій та розвитку окремих регіонів.

Для ефективного відновлення економіки України та залучення інвестицій необхідно створювати сприятливий інвестиційний клімат, тобто посилити боротьбу з корупцією, спростити та цифровізувати адміністративні процедури, забезпечити беззаперечне верховенство права та збільшити прозорість діяльності державних органів.

Щодо розвитку фінансового сектору, пропонується створення ефективних механізмів страхування інвестиційних ризиків, розширення доступу малого і середнього бізнесу до фінансування та залучення міжнародних фінансових інституцій до фінансування проєктів відновлення. Важливими факторами є підтримка пріоритетних секторів економіки, розвиток аграрного сектора, енергетики, інфраструктури, інновацій та технологічного розвитку, створення кластерів та спеціалізованих економічних зон.

Впровадження європейських стандартів корпоративного управління, такі, як підвищення прозорості та підзвітності державних підприємств, заохочення корпоративного управління за міжнародними стандартами, а також співпраця з міжнародними організаціями для отримання консультацій та експертизи і залучення іноземних інвестицій у розвиток людського капіталу дозволять створити сприятливі умови для залучення інвестицій, відновлення економіки України та забезпечення її сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні. Закон України від 17.12.2020р. № 1116-IX (редакція 17.09.2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
2. Швець Ю.О., Шайтанова В.В. Функціонування спеціальних економічних зон як засобу налагодження інвестиційної діяльності: проблеми та перспективи. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2017/12.pdf
3. Невикористаний ринок імпакт-інвестування в Україні. URL: <https://www.csis.org/analysis/untapped-market-impact-investing-ukraine>
4. Антикорупційні зусилля України на шляху до ЄС. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/news/ukraine-s-anti-corruption-endeavors-on-the-eu-pathway/>
5. МВФ та українська влада досягли домовленості на рівні персоналу щодо п'ятого перегляду механізму розширеного фінансування (EFF) – Україна. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/09/11/pr24326-IMF-and-Ukrainian-Authorities-Reach-Staff-Level-Agreement-Fifth-Review-EFF>
6. Ефект війни: макропогляд на економічну та екологічну ситуацію України URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00036846.2023.2212975#abstract>
7. Україні потрібні інвестиції: звідки їх узяти. URL: <https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/chto-zhdet-ekonomiku-ukrainy-v-blizhayshey-perspektive/>
8. Інноваційні інвестиції для відновлення економіки України. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/innovatsiyni-investytsiyi-dlya-vidnovlennya-ekonomiky-ukrayiny>
9. UIF – це можливість залучити €40 млрд інвестицій. Як мобілізувати ресурси для відновлення та розвитку бізнесу в Україні? URL: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/uif-is-an-opportunity-to-attract-e40-billion-in-investments.html>
10. Які державні програми та гранти існують для українського бізнесу. URL: <https://blog.youcontrol.market/iaki-dierzhavni-proghrami-ta-ghranti-isnuiut-dlia-ukrayinskogho-bizniesu/>
11. Круглий стіл: де політичні сили пропонують створювати вільні економічні зони. *Слово і діло*, 14 кв. 2021 р. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/14/statija/polityka/kruhlyj-stil-politychni-syly-proponuyut-stvoryuvaty-vili-ekonomichni-zony>

References:

1. Pro derzhavnu pidtrymku investytsiynykh proektiv iz znachnymy investytsiyamy v Ukraini". Zakon Ukrainy vid 17.12.2020r. № 1116-IX (redaktsiya 17.09.2023r.) [On state support for investment projects with significant investments in Ukraine]. Available at: https://protocol.ua/ua/pro_dergavnu_pidtrimku_investitsiynykh_proektiv_iz_znachnimi_investitsiyami_v_ukraini/ (in Ukrainian)
2. Shvets Yu. O., Shaytanova V. V. Funktsionuvannya spetsial'nykh ekonomichnykh zon yak zasobu naladozhennya investytsiynoyi diyal'nosti: problemy ta perspektyvy [Functioning of special economic zones as a means of establishing investment activity: problems and prospects]. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2017/12.pdf (in Ukrainian)
3. Nevykorystannyi rynek impakt-investuvannya v Ukraini [Untapped market of impact investing in Ukraine]. Available at: <https://www.csis.org/analysis/untapped-market-impact-investing-ukraine> (in Ukrainian)
4. Antykoruptsiyni zusylyya Ukrayiny na shlyakhu do YeS [Anti-corruption efforts of Ukraine on the EU pathway]. Available at: <https://www.euam-ukraine.eu/news/ukraine-s-anti-corruption-endeavors-on-the-eu-pathway/> (in Ukrainian)
5. MVF ta ukrayins'ka vlada dosyahly domovlenosti na rivni personalu shchodo pyatoho perehlyadu mekhanizmu rozshyrenoho finansuvannya (EFF) – Ukrayina [IMF and Ukrainian authorities reach staff-level agreement on the fifth review of the Extended Fund Facility (EFF) – Ukraine]. Available at: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/09/11/pr24326-IMF-and-Ukrainian-Authorities-Reach-Staff-Level-Agreement-Fifth-Review-EFF> (in Ukrainian)
6. Effect viyny: makropohlyad na ekonomichnu ta ekolohichnu sytuatsiyu Ukrayiny [The effect of war: a macro view of the economic and environmental situation in Ukraine]. Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00036846.2023.2212975#abstract> (in Ukrainian)
7. Ukrayini potribni investytsiyi: zvidky yikh uz'yaty [Ukraine needs investments: where to get them]. Available at: <https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/chto-zhdet-ekonomiku-ukrainy-v-blizhayshey-perspektive/> (in Ukrainian)
8. Innovatsiyni investytsiyi dlya vidnovlennya ekonomiky Ukrayiny [Innovative investments for the recovery of Ukraine's economy]. Available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/innovatsiyni-investytsiyi-dlya-vidnovlennya-ekonomiky-ukrayiny> (in Ukrainian)
9. UIF – tse mozhlyvist' zaluchyty €40 mlrd investytsiy. Yak mobilizuvaty resursy dlya vidnovlennya ta rozvytku biznesu v Ukrayini? [UIF is an opportunity to attract €40 billion in investments. How to mobilize resources for the recovery and development of business in Ukraine?]. Available at: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/uif-is-an-opportunity-to-attract-e40-billion-in-investments.html> (in Ukrainian)

10. Yaki derzhavni programy ta hranty isnuyut' dlya ukrayins'koho biznesu [What government programs and grants exist for Ukrainian businesses]. Available at: <https://blog.youcontrol.market/iaki-dierzhavni-proghrami-ta-ghranti-isnuiut-dlia-ukrayinskogho-bizniesu/> (in Ukrainian)

11. Kruglyy stil: de politychni syly proponuyut' stvoryuvaty vil'ni ekonomichni zony" [Round Table: Where Political Forces Propose to Create Free Economic Zones]. Slovo i dilo (2021). Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/14/stattja/polityka/kruhlyj-stil-politychni-syly-proponuyut-stvoryuvaty-vilni-ekonomichni-zony> (in Ukrainian)